

İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ KANUNU HÜKÜMLERİ UYARINCA İŞYERİNDE İŞİN DURDURULMASI

1. İŞİN DURDURULMASI

İşin durdurulması İş Sağlığı ve Güvenliği yükümlülüklerini yerine getirmeyen işverene karşı uygulanan kamusal bir yaptırımdır.

İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu bu konuda yaptırım olarak yalnızca işin durdurulmasını düzenlemiştir. İşyerinin kapatılması düzenleme konusu yapılmamıştır.

Bu makalenin konusunu 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu ile İşyerlerinde İşin Durdurulmasına Dair Yönetmelik hükümleri çerçevesinde işin durdurulmasının incelenmesi oluşturmaktadır.

2. İŞYERİNDE İŞİN DURDURULMASI KOŞULLARI

2.1. İŞYERİNDE HAYATİ BİR TEHLİKENİN VARLIĞI VE BELİRLİ İŞYERLERİNDE RİSK DEĞERLENDİRMESİ YAPILMAMIŞ OLMASI

6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nun 25 inci maddesinin birinci fıkrası uyarınca, işyerindeki bina ve eklentilerde, çalışma yöntem ve şekillerinde veya iş ekipmanlarında **çalışanlar için hayati tehlike oluşturan bir husus tespit edildiğinde**; bu tehlike giderilinceye kadar, hayati tehlikenin niteliği ve bu tehlikeden doğabilecek riskin etkileyebileceği alan ile çalışanlar dikkate alınarak, işyerinin bir bölümünde veya tamamında iş durdurulur.

Ayrıca yine tehlike hayati nitelik taşımaması da çok tehlikeli sınıfta yer alan maden, metal ve yapı işleri ile tehlikeli kimyasallarla çalışılan işlerin yapıldığı veya büyük endüstriyel kazaların olabileceği işyerlerinde, **risk** değerlendirilmesi yapılmamış olması durumunda iş durdurulur.

İşin durdurulmasının ilk koşulu, işyerinde işçilerin hayatı için tehlikeli olan bir hususun saptanmasıdır.

Bu yaptırımın uygulanabilmesi için örneğin makine koruyucusunun bulunmaması, buhar kazanının her an patlayabilecek durumda olması, metan gazının yüksekliği nedeniyle grizu patlaması olasılığının bulunması vb. işçilerin yaşamına mal olabilecek önemli bir iş güvenliği tehlikesinin varlığı gerekir. Burada işin durdurulması yaptırımının uygulanabilmesi için tehlikenin yakın olması gerekli değildir.¹

¹ İşçiye çalışmaktan kaçınma hakkı sağlayan İSGK madde 13'teki düzenlemeden farklı olarak, işin durdurulması yaptırımının uygulanabilmesi için tehlikenin yakın olması gerekli değildir. (Sarper Süzek, İş Hukuku, Beta Yayınları 13 Baskı, sayfa 972)

6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nun 25 inci maddesinin 7 inci fıkrası uyarınca çok tehlikeli sınıfta yer alan ve ihale ile alınan işlerde; teknolojik gelişme, iş gücü kapasitesinin artırılması, üretim metotlarında yenilik gibi bir kısım unsurlar sağlanmadan üretim ve/veya imalat planlarına, iş programlarına aykırı hareket edilerek üretim zorlaması nedeniyle hayati tehlike oluşturacak şekilde çalışma biçimleri, işin durdurulma sebebi sayılır.

Yukarıda belirtilen düzenleme uyarınca, çok tehlikeli sınıfta yer alan ve ihale ile alınan işlerde **üretim zorlaması nedeniyle hayati tehlike oluşturacak şekilde çalışma halinde** de aynı yaptırım uygulanır.

2.2. İŞYERİNDE İŞİN DURDURULMASINA YÖNELİK OLARAK İŞ MÜFETTİŞLERİNDEN OLUŞAN HEYET KARARI ALINMASI

İş sağlığı ve güvenliği yönünden teftişe yetkili müfettiş tarafından işyerinde hayati tehlikenin varlığı veya işyerinin çok tehlikeli sınıfta yer almasına karşın risk değerlendirmesinin yapılmadığının saptanması halinde durumu belirtir bir rapor düzenlenir ve en geç tespit yapıldığı tarihin ertesi günü ilgili heyete verilmek üzere Rehberlik ve Teftiş Başkanlığına gönderilir.

Raporda, durdurmayı gerektiren hususlara, alınması gereken tedbirlerin niteliğine ve yapılması gereken diğer iş ve işlemlere ayrıntılı olarak yer verilir.

6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nun 25 inci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca, Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı tarafından görevlendirilen iş sağlığı ve güvenliği bakımından teftişe yetkili 3 iş müfettişinden oluşan heyet, iş sağlığı ve güvenliği bakımından teftişe yetkili iş müfettişinin tespiti üzerine gerekli incelemeleri yaparak, tespit tarihinden itibaren 2 gün içerisinde işin durdurulmasına karar verebilir.²

Heyetin işyerinin bir bölümünde veya tamamında işin durdurulması kararı vermesi halinde karar, ilgili valiliğe ve işyeri dosyasının bulunduğu il müdürlüğüne 1 gün içinde gönderilir.³

Heyetin işin durdurulmaması yönünde karar vermesi halinde rapor işleme konulmaz ve Rehberlik ve Teftiş Başkanlığına iletilir.

² Heyet, kendisine intikal eden raporlar üzerinde gerekli incelemeyi yapar ve kararını, müfettişin tespit tarihinden itibaren 2 gün içerisinde verir. Kararlar oy çokluğuyla alınır ve heyetçe imzalanır. Heyet, raporda belirtilen hususlara katılmadığı durumlarda kararını, gerekçeleriyle birlikte yazar. Heyet, gerekli görüldüğü takdirde, karara konu işyerinde inceleme yapabilir. İşyerinin açılmasına yönelik taleplere ilişkin düzenlenen raporlar ile işverenin mühürlerin geçici olarak sökülmesi taleplerinin değerlendirilmesi heyet tarafından yapılır. (Yönetmelik madde 6)

³ İSGK 25/1'de hayati tehlikenin niteliği ve bu tehlikeden doğabilecek riskin etkileyebileceği alan ile çalışanlar dikkate alınarak ,işyerinin tamamında veya bir bölümünde işin durdurulacağı belirtilmiştir.Heyet bu ölçüleri göz önünde tutarak işyerinin sadece bir bölümünde işin durdurulmasına karar verebilir.Belirli bir tesisat,tertibat veya makine hayati tehlike meydana getiriyor ya da makinede gerekli koruyucu bulunmuyorsa,heyet sadece bunların işletilmekten alınmasına karar verebilir.Buna karşılık,işyerinin tümü iş sağlığı ve güvenliği yönünden tehlike arz ediyorsa,örneğin elektrik tesisatı işyerinin bütününde yangın tehlikesi yaratıyorsa iş tamamen durdurulur.(Sarper Süzek,İş Hukuku ,Beta Yayınları,13.Baskı ,sayfa 73)

Ancak tespit edilen hususun acil müdahaleyi gerektirmesi hâlinde; tespiti yapan iş müfettişi, heyet tarafından karar alınıncaya kadar geçerli olmak kaydıyla işi durdurur.⁴

İşyerlerinde İşin Durdurulmasına Dair Yönetmeliğin 11 inci maddesi uyarınca, çalışanların hayatı için tehlikeli olan husus, işin durdurulması kararının alınmasına kadar geçecek süre beklenmeden tedbir alınmasını gerektirecek nitelikte bulunması veya maden işyerlerinde acil durdurmayı gerektiren durumlara ilişkin olarak belirtilen hususların varlığının tespiti halinde teftişi yapan müfettiş durumu Rehberlik ve Teftiş Başkanlığına derhal bildirerek, heyet tarafından karar alınıncaya kadar geçerli olmak kaydıyla işin durdurulmasını ilgili mülki idare amirinden talep eder.⁵

Müfettiş tarafından durdurmaya gerekçe olan hususlar ile alınması gereken tedbirlerin niteliğini, işyerinin fiziki ve teknik özellikleri ile yapılan işin niteliği doğrultusunda mühürlemenin usul ve esaslarını belirten rapor düzenlenir.

Raporun birer örneği en geç teftiş tarihini takip eden gün içerisinde ilgili mülki idare amirine verilir ve Rehberlik ve Teftiş Başkanlığına gönderilir. Mülki idare amirince kolluk kuvvetleri marifetiyle iş aynı gün, raporda belirtildiği şekilde, heyet tarafından karar alınıncaya kadar iş geçici olarak durdurulur.

2.3. İŞYERİNDE MÜLKİ AMİR TARAFINDAN DURDURMA KARARININ UYGULANMASI VE İŞYERİNİN MÜHÜRLENMESİ

İşin durdurulması kararı, mülki idare amiri tarafından kolluk kuvvetleri marifetiyle 24 saat içinde yerine getirilir.

İşin durdurulması kararında belirtildiği şekilde, işyerinin bir bölümü veya tamamında iş durdurulur.

Durdurma kararına ilişkin mühürleme işlemi mülki idare amirinin emriyle kolluk kuvvetleri marifetiyle gerçekleştirilir. Durumu belirleyen bir tutanak düzenlenir. Düzenlenen tutanağın bir nüshası işyeri dosyasına konulmak üzere ilgili il müdürlüğüne gönderilir. Durdurmayla ilgili belgeler il müdürlüğünde saklanır.

İşyerlerinde İşin Durdurulmasına Dair Yönetmeliğin 8 inci maddesi uyarınca, niteliği bakımından sürekli olmasında teknik zorunluluk bulunan işlerin yürütüldüğü işyerlerinde alınacak durdurma kararlarında; faaliyetin devamlılığını veya işyerinin güvenliğini sağlamak üzere ve

⁴ İŞİN ACİL DURDURULMASINI GEREKTİREN DURUMLAR 1) Maden işyerlerinde acil durdurmayı gerektiren durumlar şunlardır: a) Yeraltı kömür madenlerinde birinin durması halinde diğerinin derhal-otomatik olarak çalışacak durumda iki havalandırma grubunun bulunmaması. b) Yeraltı maden işyerlerinin hazırlık çalışmaları dışında en az iki yoldan yer üstü bağlantısı bulunmaması. c) Yeraltı kömür madenlerinde havalandırma, su tahliyesi ve insan nakli için kullanılan sistemlerin çalıştırılabilmesi için birbirinden bağımsız iki ayrı enerji kaynağının bulunmaması, birinin durması halinde diğer kaynağın otomatik olarak devreye girmemesi.(Yönetmelik Ek Madde 1)

⁵ Tespiti yapan iş müfettişinin işin durdurulmasına ilişkin yetkisi, heyet tarafından karar alınıncaya kadar geçerli olmak kaydıyla söz konusudur. (H. Mollamahmutoğlu, M. Astarlı, U. Baysal, İş Hukuku, Güncellenmiş 7.Baskı, Lykeon Yayınları, sayfa 1462)

mühürlerin geçici sökülmesi kararının uygulanmasına kadar, hiçbir surette üretim veya satış yapmaksızın müfettişçe idari tedbir raporunda belirtilen işlerde çalışmasına izin verilir.

Söz konusu işyerinde uygulanacak durdurma kararı mühürleme yapılmadan tutanak düzenlenerek yukarıda belirtilen şekliyle tatbik edilir.

6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nun 25 inci maddesinin sekizinci fıkrası uyarınca işyerinde durdurulan işlerde izinsiz çalışma yaptıran işveren veya işveren vekillerine üç yıldan beş yıla kadar hapis cezası verilir.

2.4. DURDURMA KARARININ İŞ MÜFETTİŞLERİNDEN OLUŞAN HEYET TARAFINDAN KALDIRILMASI

İşin durdurulmasına sebep olan hususları yerine getiren işveren, durdurma kararının kaldırılması için Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı İş-Kur İl Müdürlüğüne yazılı talepte bulunur.

Durdurmaya sebep hususları gidermeye yönelik yapılan çalışmaları, alınan veya revize edilen iş ekipmanlarına ait bilgi, belge ve yeterlilik sertifikalarını, tedbirlerin alındığı bölgelerin fotoğraflarını ve işyeri risk değerlendirmesini içeren bir dosya talebin ekinde, aynı zamanda bu dosyanın elektronik ve benzeri ortama aktarılmış hali il müdürlüğüne sunulur.

İl müdürlüğü talebi aynı gün elektronik ve benzeri ortamda sunulan eklerle beraber Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Rehberlik ve Teftiş Başkanlığına iletir. Ekinde yukarıda belirtilen dosya ve belgeler bulunmayan başvurular ile il müdürlüğündeki dosyasında işyerinde durdurma ve mühürleme işlemini belirten tutanak bulunmayan işyerlerine ilişkin başvurular işleme konulmaz ve il müdürlüğü tarafından başvuru sahibine bildirilir.

İşverenin bildirim üzerine müfettiş tarafından yapılan inceleme sonucu düzenlenen raporda, durdurma kararına neden olan hususların giderildiğinin belirtilmesi halinde, heyet tarafından işin durdurulmasına ilişkin usuller çerçevesinde gerekli inceleme yapılır ve bildirim yapıldığı tarihten itibaren en geç 7 gün içerisinde işverenin talebi sonuçlandırılarak karar verilir.

Heyetin durdurmanın kaldırılmasına karar vermesi halinde karar, mülki idare amirine ve ilgili il müdürlüğüne bildirilir. Mülki idare amirince söz konusu kararın gereği kendisine intikalinden itibaren 24 saat içerisinde kolluk kuvvetleri marifetiyle yerine getirilir.

Müfettiş tarafından yapılan inceleme sonucunda durdurma kararına sebep olan hususların giderilmediğinin tespit edilmesi halinde ise durdurma kararının devamı yönünde alınan karar, ilgili raporla beraber işverene tebliğ edilmek ve işyeri dosyasında saklanmak üzere ilgili il müdürlüğüne iletilir.

3. DURDURMA KARARI SEBEBİYLE MAHKEMEYE İTİRAZDA BULUNULMASI

6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nun 25 inci maddesinin dördüncü fıkrası ve Yönetmeliğin 12 inci maddesinde yer alan düzenleme uyarınca, durdurma kararına karşı işverenin yerel iş mahkemesinde, bu kararın yerine getirildiği tarihten itibaren altı iş günü içinde itiraz hakkı vardır.

İş mahkemesine itiraz işin durdurulması kararının uygulanmasını durdurmaz. Mahkeme itirazı öncelikle görüşür ve 6 iş günü içinde karara bağlar. Kararlar kesindir. İş mahkemelerinin işin durdurulması kararlarının kaldırılmasına dair kararları, uygulanmak üzere, il müdürlüğünce mülki idare amirine intikal ettirilir. Mülki idare amirinin emriyle kolluk kuvvetleri marifetiyle işyeri açılır. Duruma ilişkin tutanaklar il müdürlüğüne intikal ettirilerek işyeri dosyasında saklanır.

4. DURDURMA SÜRESİNCE İŞÇİLERİN ÜCRETLERİNİ ÖDEME VEYA EŞDEĞER BAŞKA BİR İŞ VERME YÜKÜMLÜLÜĞÜ

6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nun 25 inci maddesinin altıncı fıkrası ve İşyerlerinde İşin Durdurulmasına Dair Yönetmeliğin 13 üncü maddesi uyarınca, işveren, işin durdurulması sebebiyle işsiz kalan çalışanlara ücretlerini ödemekle veya ücretlerinde bir düşüklük olmamak üzere meslek veya durumlarına göre başka bir iş vermekle yükümlüdür.

İşin durdurulması halinde işveren, hukuken temerrüde düşmüş alacaklı olarak değerlendirilmektedir. İşin durdurulması veya işyerinin kapatılması işverene haklı fesih imkânı vermez.⁶

5.SONUÇ

İşin durdurulması İş Sağlığı ve Güvenliği yükümlülüklerini yerine getirmeyen işverene karşı uygulanan kamusal bir yaptırımdır.

İşin durdurulmasının süresi işyerindeki tehlikenin giderilmesiyle sınırlıdır.

İşyerinde işin durdurulması prosedürü 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nun 25 inci maddesi ile İşyerlerinde İşin Durdurulmasına Dair Yönetmelikte düzenlenmiştir.

Belirtilen yasal düzenlemeler uyarınca;

İşyerindeki bina ve eklentilerde, çalışma yöntem ve şekillerinde veya iş ekipmanlarında çalışanlar için hayati tehlike oluşturan bir husus tespit edildiğinde; bu tehlike giderilinceye kadar, hayati tehlikenin niteliği ve bu tehlikeden doğabilecek riskin etkileyebileceği alan ile çalışanlar dikkate alınarak, işyerinin bir bölümünde veya tamamında iş durdurulur.

⁶ H. Mollamahmutoğlu, M. Astarlı, U. Baysal, İş Hukuku, Güncellenmiş 7.Baskı, Lykeion Yayınları, sayfa 1464, Dipnot 4387(Cengiz Urhanoğlu, İşin Durdurulması, s.1975)

Çok tehlikeli sınıfta yer alan maden, metal, yapı işleri ile tehlikeli kimyasallarla çalışılan işlerin yapıldığı veya büyük endüstriyel kazaların olabileceği işyerlerinde, risk değerlendirmesi yapılmadığının tespit edilmesi halinde iş durdurulur.

Çok tehlikeli sınıfta yer alan ve ihale ile alınan işlerde; teknolojik gelişme, iş gücü kapasitesinin artırılması, üretim metotlarında yenilik gibi bir kısım unsurlar sağlanmadan, üretim ve/veya imalat planlarına, iş programlarına aykırı hareket edilerek üretim zorlaması nedeniyle hayati tehlike oluşturacak şekilde çalışma biçimleri de işin durdurulma sebebi sayılır.

İş Müfettişi tarafından yapılan tespit üzerine işyerinde işin durdurulabilmesi için 3 iş sağlığı ve güvenliği müfettişinden oluşan heyetin bu yönde karar alması gerekir.

Tespit edilen hususun acil müdahaleyi gerektirmesi halinde tespiti yapan iş müfettişi, bir heyet teşkili ve kararını beklemeksizin de işin durdurulmasına karar verebilir.

İşin durdurulması tespitini yapan iş müfettişinin işin durdurulmasına ilişkin yetkisi, heyet tarafından karar alınıncaya kadar geçerli olmak kaydıyla söz konusudur.

Durdurma kararı işyerinin bulunduğu mahallin mülki amiri tarafından yerine getirilir.

İşin durdurulmasını gerektiren hususlara yönelik tedbirleri alan işveren işin durdurulması kararının kaldırılması için talebini Çalışma ve İş Kur İl Müdürlüğüne yazılı olarak bildirir.

Konu hakkında müfettiş tarafından yapılan inceleme sonucu düzenlenen raporda, durdurma kararına sebep olan hususların giderildiğinin belirtilmesi üzerine iş sağlığı ve güvenliği yönünden teftişe yetkili iş müfettişlerinden oluşan heyet tarafından gerekli inceleme yapılır; heyet işin durdurulması kararının kaldırılmasına karar verirse, karar mülki idare amirine ve ilgili il müdürlüğüne bildirilir. Mülki idare amirince işin durdurulması kararının kaldırılması yönündeki kararın gereği kendisine intikalinden itibaren 24 saat içerisinde yerine getirilir.

İşyerinde durdurulan işlerde izinsiz çalışma yaptıran işveren veya işveren vekillerine 3 yıldan 5 yıla kadar hapis cezası verilir.

İşin durdurulması kararına karşı işveren yetkili iş mahkemesine itirazda bulunabilir. Mahkeme itirazı öncelikle görüşür ve 6 işgünü içinde karara bağlar. Mahkemenin kararı kesindir.

Durdurma kararı yerine getirilmediği sürece işverenin itiraz hakkı ve buna bağlı olarak da itiraz süresinin işlemesi söz konusu olmaz. İtiraz, işin durdurulması kararının uygulanmasını etkilemez.

İşveren, işin durdurulması sebebiyle işsiz kalan çalışanlara ücretlerini ödemekle veya ücretlerinde bir düşüklük olmamak üzere meslek veya durumlarına göre başka bir iş vermekle yükümlüdür.

İşveren, işin durdurulması sebebiyle işsiz kalan çalışanlara ücretlerini ödemekle veya ücretlerinde bir düşüklük olmamak üzere meslek veya durumlarına göre başka bir iş vermekle yükümlüdür.

İşyerinde işin durdurulması, üretimin sürekliliğini kesintiye uğratması ve yarattığı ekonomik sonuçlar açısından işletmeler için ağır bir kamusal yaptırımdır. Ekonomik ile sosyal olanın tam kesişme noktasında yer alan bu yaptırımın uygulanması objektif değerlendirmeyi gerektirmektedir.⁷

BARIŞ ERDEM DANIŞMANLIK İŞ HUKUKU EKİBİ

isVerenim.com

⁷ Sarper Süzek, İş Hukuku, Beta Yayınları 13 Baskı, sayfa 972